

विकल्प्य (vom caus. von कल्प् mit वि) adj. 1) zu vertheilen, einzutheilen VARĀH. BRH. S. 87, 18. — 2) zu bestimmen, zu berechnen VARĀH. BRH. S. 24, 10. BRH. 23, 15. 26, 3.

विकल्प (2. वि + क०) adj. (f. घ्रा) sünderlos R. 2, 29, 16.

विकल्प m. pl. N. pr. eines Volkes MBH. 6, 366 (VP. 192). विकल्प ed. Bomb.

विकवच (2. वि + क०) adj. panzerlos MBH. 6, 3237. 8, 4096. HARIV. 13362. R. 3, 34, 19.

विकविकल्कि s. विकानिकल्कि.

विकश्य adj. ohne Kaçjapa's vor sich gehend: यज्ञ AIT. BR. 7, 27.

विकश्चर adj. = विकस्वर BHAR. zu AK. 3, 1, 30.

विकपा = विकसा = मञ्जिष्ठा RĀJAM. zu AK. 2, 4, 3, 9. = मांसरोहिणी RĀJAN. im ÇKDR.

विकषर adj. = विकस्वर BHAR. zu AK. 3, 1, 30.

विकास 1) m. der Mond TRIK. 1, 1, 87. — 2) f. घ्रा Rubia Munjista (मञ्जिष्ठा) ROXB. AK. 2, 4, 3, 9.

विकसन (von कस् mit वि) n. nom. act. विकसने in Verbindung mit 1. कर gaṇa saṇaḍaḍi zu P. 1, 4, 74.

विकसुक (wie eben) adj. berstend, Beiw. des Agni AV. 12, 2, 13.

विकस्ति (wie eben) f. das Bersten TS. 5, 4, 7.

विकस्वर (wie eben) adj. (f. घ्रा) offen so v. a. aufgeblüht TRIK. 2, 4, 3. Ç. 4, 33. केसरपुष्प KHANDOM. 113. °चरणपद्म Verz. d. Oxf. H. 199, a, 16. geöffnet, von Augen: दृष्टिर्नृपालोक्तविकस्वरा KATHĀS. 18, 15. पृथुपुष्पलोचनानि 54, 53. vom Munde 108, 120. Spr. 2668. offen, von Menschen AK. 3, 1, 30. H. 330. vom Tone so v. a. klar ertönend DAÇAK. 8, 2. Bez. einer best. Redefigur KUALAJ. 126, a.

विकस्वस्त्र (!) m. N. pr. eines Mannes SĀMSK. K. 184, a, 10.

विकाकुद् (2. वि + काकुद्) adj. P. 5, 4, 148.

विकाङ्ग (2. वि + काङ्ग) adj. kein Verlangen habend MBH. 14, 539.

विकाङ्ग (von काङ्ग mit वि) f. das Anstehen, Bedenken, Unschlüssigkeit: दुःखोपायस्य मे वीर विकाङ्ग (= विसंवादः NILAK.) परिवर्तते MBH. 7, 2835. न मे विकाङ्ग (= इच्छाभावः COMM.) ज्ञायते त्यक्तुं त्वा पापनिश्याम R. 2, 73, 16. कार्यं तद्विकाङ्ग्या 52, 23.

विकाम (2. वि + काम) adj. frei von Begierden VARĀH. BRH. 19, 7.

1. विकार (von 1. कर mit वि) m. am Ende eines adj. comp. f. घ्रा. 1) Umgestaltung, Umwandlung, Veränderung, Modification, Abart, veränderter —, abnormer Zustand; im Ritual die gestatteten Abänderungen der Grundform (प्राकृतेष्वेव विशेषविधयो विकारा उच्यन्ते COMM. zu ÂÇV. ÇR. 9, 7, 19); = विकृति, परिणाम AK. 3, 3, 15. TRIK. 3, 3, 371. H. 1318, Schol. H. an. 3, 603. MED. r. 219. — ÂÇV. ÇR. 2, 1, 34. तत्त्वं 14, 14. नित्या नैमित्तिका विकाराः 9, 1, 13. 7, 19. प्रकृतेः ÇĀNKH. ÇR. 14, 1, 1. 4, 6, 8. 6, 1, 4. KĀTJ. ÇR. 5, 5, 26. 6, 7, 23. वर्णं LĀTJ. 7, 11, 19. 21. भावः NIR. 1, 2. 3. RV. PRĀT. 2, 2. 10, 7. 11, 21. 17, 23. VS. PRĀT. 1, 133. 140. 4, 22. 169. fg. TS. PRĀT. 1, 28. 56. KAN. 2, 2, 29. वक्त्रेर्विकारः समजायत eine Veränderung an MBH. 1, 8141. घर्कः VARĀH. BRH. S. 30, 30. संध्या 32, 26. देवः an einem Götterbilde 46, 15, 17. वृष्टिः 46, 51. 72. 34, 56. चन्द्रमाः सर्वविकारकोशः BHĀG. P. 2, 1, 34. Gegens. स्वभाव MBH. 3, 17112. R. 5, 94, 6. धनेः AK. 1, 1, 5, 13. H. 1410. नेत्रवक्त्रविकाराः Spr. 848 (II). 2734. नयनभूविकाराः

R. 1, 9, 18 (14 GORR.). मुखः KUMĀRAS. 7, 95. PAÑKĀT. 237, 23. वक्त्रः VARĀH. BRH. S. 104, 15. वक्त्रस्य 56. धूनेत्रादिः SĀH. D. 127. गतिचेष्टाः R. 4, 1, 28. कटौष्ठा 5, 24, 11. विकाराः सक्ता यस्य कृपक्रोधभयादिषु भावेषु नोपलभ्यते Cit. beim Schol. zu ÇĀK. 13, 12. विधेहि मरालविकारम् so v. a. nimm den dir sonst ungewöhnlichen Gang des Flamingo an Gtr. 11, 3. Verwandlung, Gespenstererscheinung: घृणतवेतालः KATHĀS. 18, 151. °घोरा 23, 153. वसन्तकविकाराः Vasantaka's Extravaganzen, ungewöhnliche Spässe 16, 46. — 2) Erzeugniß P. 4, 3, 134. KĀND. UP. 6, 1, 4 = VEDĀNTAS. (Allah.) No. 121. सुराः was aus Surā bereitet wird Suçr. 1, 70, 10. इत्तु 137, 2. 161, 3. 229, 1. यवान् 2, 79, 2. MBH. 8, 2060. VARĀH. BRH. 8, 13. AK. 2, 9, 43. घृणतः 99. H. 1039. P. 4, 1, 42, Schol. MĀRK. P. 34, 58. °भूत KĀÇ. zu P. 4, 2, 12. VOP. 7, 19. भृत्यविकाराः zubereitete Speisen MBH. 13, 21. — 3) pl. im Sāmkhya die 16 Derivate aus den 8 Prakṛti, nämlich 11 Organe (इन्द्रियाणि) und 5 Elemente (भूतानि) SĀMĀKJAK. 3. TATTVAS. 13. 16. Ind. St. 2, 69. 9, 17. BHAG. 13, 6. 19. MBH. 12, 11552. HARIV. 14073 (विकाराश्च die neuere Ausg.). Suçr. 1, 311, 3. — 4) die abgeleitete Form (eines Wortes): घनन्विते ऽर्थे ऽप्रदेशिके विकारे NIR. 2, 1. — 5) Veränderung im normalen Zustande des menschlichen Körpers, Indisposition, Affection; = रोग TRIK. H. an. MED. Suçr. 1, 5, 7. 14, 3. 23, 10. 30, 19. 34, 15. 96, 2. शिरसः 2, 377, 6. 186, 4. 189, 20. 307, 16. 399, 20. (विषम्) तस्तीर्णमविकारेण MBH. 3, 541. R. 5, 31, 40. सानिपातिक KUMĀRAS. 2, 48. घृणः P. 2, 3, 20. मोहादिविकारकारिन् KULL. zu M. 3, 10. स्वाङ्गमविकारङ्गम् KĀR. zu P. 4, 1, 54. °जल VOP. 4, 17. प्रकारः eine durch einen Schlag bewirkte Wunde PAÑKĀT. 218, 13. — 6) Veränderung im normalen Zustande des Gemüths, Alteration, Aufregung, insbes. Liebesregung: विकारो मानसो भावः AK. 1, 1, 3, 21. HALĀJ. 1, 90. मनसः ÇĀK. 190. Spr. 8149. विकारं याति नो चित्तं विते कदा च न 4987. पद्मादिषु प्रबोधसमीलनविकारवत्तद्विकारः d. i. घातविकारः NĀJAS. 3, 1, 20. न च तौ चक्रतुः कचिद्विकारम् (so ist wohl zu lesen) MBH. 13, 2761. 2802. 3, 2920. 2947. 2951. R. GORR. 2, 13, 6. द्यूतेष्वाविकारसंवरणं वक्तुं विधं कृत्वा MRĀKH. 30, 19. KUMĀRAS. 1, 60. ÇĀK. 66, 4. Spr. 1123 (II). BHĀG. P. 2, 3, 24. SĀH. D. 31, 4. 164. वित्तव्याधिः Spr. 4344. मन्मथः Einl. zu KĀURAP. मान्मथ Spr. 1103 (II). मन्मथ 2006. मन्मथव्याधौ MĀLAT. 14, 8. MĀRK. P. 17, 3. हरिपरिभ्रमणवर्तितविकारा Gtr. 7, 14. SĀH. D. 99. सः verliebt Gtr. 2, 11. fg. — 7) Wandel der Gesinnung, feindliche Gesinnung, Auflehnung, Abfall: उपाध्यायाश्च भृत्याश्च भक्ताश्च — ये त्यक्त्यविकारास्त्रिंशे वै निरयगामिनः MBH. 13, 1650. KATHĀS. 30, 119. विकारं याति पुत्रो हि KĀM. NĪTIS. 9, 54. RĀGA-TAR. 8, 21. — Vgl. घ्नः, घ्नः (in der Bed. eine präparierte Speise P. 5, 1, 2, VArtl. 4), चित्तः, चेतोः, तमोः, निर्विकार (füge nichts Abnormes habend und die Stellen VARĀH. BRH. S. 44, 28. KATHĀS. 33, 5. PRAB. 8, 15. Schol. zu ÇĀK. 8, 12 hinzu), धूः, रोमः, वातः, सः, विकृति und विक्रिया.

2. विकार m. die Silbe वि BHĀG. P. 6, 8, 7.

विकारत्व n. nom. abstr. von 1. विकार COMM. zu NĀJAS. 2, 2, 42. सुवर्णः ÇĀNKH. zu KĀND. UP. S. 60. घ्नः VEDĀNTAS. ed. 1829 S. 12, 18. fg. (°विकारिव bei BALLANT.).

विकारमय (von 1. विकार) adj. aus den Derivaten (im Sinne des